

ADALÉKOK AZ INFORMÁCIÓHASZNÁLÓK OKTATÁSÁNAK HELYZETÉHEZ

MÁRTYÁN GYULA

Németh Zsófia alapos munkát végzett.¹ Tárnyilagosan és következetesen tárta fel mindazokat az okokat, amelyek az információszolgáltatókat mindenütt a világon rákényszerítették arra, hogy a felhasználókat ne csak kiszolgálják, de fel is keltsék bennük az igényt a rendelkezésükre álló információk iránt, pontosabban megtanítsák őket az információk használatára. Helyesen tekinti a szerző a felhasználók oktatását az információs rendszer részének. Ebből kiindulva jól áttekinthető képet ad e tevékenység nemzetközi és hazai kialakulásáról, illetve helyzetéről. Számomra úgy tűnt, hogy a nemzetközi mezőnyhöz mérve a hazai tábornak nincs szégyenkeznivalója, hiszen szinte valamennyi vezető könyvtárunk és információs intézményünk bevezette már az információfelhasználók oktatásának valamilyen formáját. Az is szerény öröömre szolgált, hogy körükbe tartozik az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár (OMIKK) is, mint a felhasználói képzés egyik vállalkozója. E lap olvasóit minden bizonynal érdekelni fogja, hogy az említett cikk megírása, illetve megjelenése óta eltelt időszakban az OMIKK ilyen irányú oktatási tevékenysége jócskán kiszélesedett.

Első lépések az OMIKK-ban

Az OMIKK csakúgy, mint a többi hazai társintézmény, felismerte, hogy az információfelhasználók képzése egyik legfontosabb feladatát képezi. Ez a felismerés 1980–1982 között érlelődött és fokozatosan valósággá is vált.

Így indult a – *Németh Zsófia* cikkében is jelzett – potenciális információfelhasználók képzése a *Kandó Kálmán Villamosipari Műszaki Főiskolán*^{3, 4} (KKVMF) majd a középszintű vezetőknek, mint a már szakmai tevékenységet folytató információfelhasználóknak az oktatása az *Ipari Vezetőképző Intézet (IVI)* komplex vezetőképző tanfolyamainak keretében. Valójában ebben az időszakban alakult ki az OMIKK oktatói gárdája és ekkor készült el az IVI-tanfolyamhoz a kísérleti jegyzet is.⁴

Az előadók, mint hallgatók maguk is rendre részt vettek a komplex IVI-tanfolyamokon, hogy a saját bőrükön érezzék az információfelhasználó vezetők napi gondjait, valóságos igényeit, illetve esetleg ki nem mondott igénytelenségük rejtett okait és eredőit. Talán ennek, meg a sok-sok szakmai és módszertani vitának, oktatási tapasztalatnak és hallgatói visszajelzésnek volt köszönhető, hogy az előadások egyre inkább illeszkedtek a vezetők tényleges információigényeihez, érdeklődési köréhez. Valószínű, hogy ez a komplex tanfolyamba illeszkedő, indikatív jellegű képzési forma a középvezetők képzési rend-

szerében az eddigi tapasztalatok szerint bevált és folyamatos tematikai korszerűsítés mellett feltehetően továbbra is fennmarad. Az OMIKK azonban a jövőben egyre komplexebb és korszerűbb tematikával, átfogóbb képzési programmal, saját erejével és valamennyi együttműködésre kész partner támogatásával az információfelhasználók elérhető legteljesebb körének oktatására törekszik.

Együttműködés az IVI-vel

Az OMIKK 1985. júniusában önálló, egyhetes felhasználóképző tanfolyamot indít az Ipari Vezetőképző Intézetben "Információs rendszerek és szolgáltatások a vállalatvezetésben" címmel. E tanfolyam előkészítő munkái jelenleg még folynak, de lényegéről, fontosabb jellemzőiről már most beszámolhatok. Annál is inkább, mivel az IVI vezetői e tanfolyamot már meghírdették és bizalmukkal, biztatásukkal, szakmai tanácsaikkal döntően hozzájárultak az önálló tanfolyam alapjainak lerakásához.^{5, 6} A tematika összeállításánál eleve abból indultunk ki, hogy a középszintű vezető számára a belső, az üzemben jelentkező termelési, üzemviteli információ az elsődleges, számára csak ez igazán fontos és csak ezen keresztül, vagy ennek kapcsán van valóságos igénye szakirodalmi információra.

Ennek megfelelően az indítandó tanfolyam részletes tematikáját a következőképpen alakítottuk ki:

- A Kismotor- és Gépgyár szakirodalmi információs rendszere (esettanulmány video-bemutatóval egybekötve);
- Információs rendszerek és szolgáltatások az ALUTERV-FKI Vállalat vezetésében (esettanulmány video-bemutatóval egybekötve);
- Szakirodalmi információ a vezetés erőforrása (video-bemutatóval egybekötve);
- Kisebb volumenű vállalati információs táruk és rendszerek korszerű rendezése és nyilvántartása;
- Hazai számítógépes szakirodalmi információkereső szolgáltatások (online-bemutatóval egybekötve);
- Mikrográfiai eljárások szerepe és felhasználása az információs munkában (hangosított dia: "A mikrográfia a jövő médiája");
- Nemzetközi szervezetek tudományos-műszaki információs tevékenysége (hangosított dia a KGST-tagországok Nemzetközi Tudományos és Műszaki Információs Rendszeréről);

Amint a tematikából kitűnik, az oktatási munkában az OMIKK oktatói mellett vállalati információs szakemberek és részt vesznek. A témakörök egyszersmind a készülő jegyzetek címei; a hallgatóknak módjuk lesz az előadások mondanivalójának felidézésére és az önálló tanulásra. Az egyes témák videofilmjei közül néhány már el is készült.

Együttműködés más szervekkel

Az OMIKK igyekszik minden lehetőséget megragadni, hogy a vezetőknek és a különböző szakembereknek az információk használatát megtanítsa. Különösen fontosnak

tartja, hogy ez a téma szerepeljen a különböző főhatóságok, szervezetek és intézmények vezetőképző tanfolyamainak programjában. Az alábbiakban néhány idevágó kezdeményezést mutatunk be.

A Külkereskedelmi Minisztérium Oktatási és Továbbképző Központ, valamint a HUNGAROTEX Külkereskedelmi Vállalat közép- és felsőszintű kereskedelmi vezetők részére szervezett tanfolyamain az OMIKK előadásokat tartott a tudomány és szakirodalmi információ szerepéről, népgazdasági jelentőségéről. Az előadásokat a vezetők érdeklődési köréhez illeszkedő szimulációs szakirodalmi online-bemutató egészítette ki. A szimulációs bemutatók sikeres megvalósításához a SZTAKI adott technikai és szakmai segítséget.

Az OMIKK ugyan arra törekszik, hogy a jövőben felzárkózzék e tanfolyamok technikai követelményeihez, s képes legyen maga is ilyen és hasonló bemutatókat megszervezni, de továbbra is változatlanul együtt kíván működni a SZTAKI-val, illetve valamennyi partnerével. Az előadásokat, illetve a bemutatókat két alkalommal Dobogókőn, egy ízben Balatonkenesén tartottuk, 60–60 felső- és középszintű vezető számára, akik élénk érdeklődést tanúsítottak. Ez az oktatási forma már jelzi; a jövőben különös súlyt kell helyeznünk arra, hogy az információval "házhoz" menjünk. Jelenleg a Külkereskedelmi Minisztérium, valamint a Kereskedelmi Kamara vezetői részére szervezünk, illetve tartunk online bemutatóval kiegészített tanfolyamokat a szakirodalmi információ felhasználásának fontosságáról, a tudomány és a K+F gazdasági jelentőségéről.

Hasonlóan közös vállalkozás "A világgiazi eredményességhez felhasználható külföldi műszaki információforrások és hazai igénybevételük lehetőségei" című 34 órás tanfolyam, amelyet a BME Mérnöki Továbbképző Intézettel együtt szerveztünk meg. A tanfolyam ez év márciusában indul, előadói az OMIKK munkatársai. A cél az – amelynek megvalósulása főként az érdeklődéstől és az előadások sikerétől függ –, hogy e program évről-évre rendszeresen szerepeljen a BME Mérnöki Továbbképző Intézet tanfolyamai sorában.

Oktatási stratégiánk fontos eleme, hogy a szakirodalmi információt beillesszük a fejlődés fő irányvonalába, beépítsük a tudományos-gazdasági jövőképbe, felvázoljuk korszakformáló szerepét. E terv megvalósításának első állomása volt 1984 szeptemberében a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Közgazdasági Továbbképző Intézetével közösen szervezett tanfolyamunk, amelyet "Információ, – Jövőkép – A magyar műszaki fejlődés" címen hirdettünk és indítottunk meg.⁷ A tanfolyam célja, hogy a hallgatók – vállalatok, intézetek, irányító szervek gazdasági és műszaki vezető munkatársai –, sokoldalú képet kapjanak a világ- és a hazai gazdaság, a tudomány és a technika várható fejlődéséről és azokról az információs forrásokról, eszközökről, amelyek révén a fejlődés tervezéséhez és realizálásához a kellő információkat idejében megszerezhetik. Az egyes témákat (pl. korszerű információs technikák és módszerek, a bel- és külföldi piackutatási és marketing tapasztalatok, a hazai K+F perspektívái) neves információs, gazdasági, számítástechnikai, kereskedelmi szakemberek, egyetemi tanárok, állami vezetők adják elő.

A szervezés kezdeti nehézségei ellenére szeretnénk ezeket az oktatási formákat továbbra is fenntartani, s reméljük, hogy az egész gazdaságra jellemző megújulási folyamat

részeként az érdeklődés e tanfolyamok, pontosabban e tárgykör iránt is fokozatosan megnövekszik.

További tervek

Már többször utaltam arra, hogy az információfelhasználók képzésében az OMIKK számára az együttműködés létfontosságú kívánalom. Így a jövőben is szeretnénk megnyerni az ügynek mindazokat az oktatási intézményeket, amelyek a vezetőképzésben nagy tapasztalattal, élenjáró oktatási módszerekkel és korszerű oktatási eszközökkel is rendelkeznek.

Elvi megállapodás született, s megvalósítása már folyamatban van, az Országos Vezetőképző Központ (OVK) és az OMIKK között az információfelhasználás közös oktatásáról az OVK oktatási tematikájához tartalmilag és ütemezésileg illeszkedve.

Továbbra is fenntartjuk, sőt kezdeményezzük a különböző főhatóságok, vállalatok, intézmények oktatási központjaival, irodáival közösen szervezett tanfolyamokat, különös tekintettel a felső- és középszintű vezetők oktatására.

A potenciális felhasználók képzését a jelenlegi bázis (Kandó Kálmán Villamosipari Műszaki Főiskola) fenntartása mellett szeretnénk kiszélesíteni; mindenesetre a KKVMF-ben 1986-ban induló informatika szak tematikája keretében vállaljuk a szakirodalmi információról szóló ismeretek oktatását.

Mindezekon túlmenően az OMIKK kötelességének tartja, hogy valamennyi közművelődési, általános ismeretterjesztési, illetve természettudományos-műszaki oktatási fórumon következetesen felhívja a figyelmet az információfelhasználók oktatásának társadalmi méretű fontosságára.

JEGYZETEK

- 1 NÉMETH Zsófia: Az információhasználók oktatásának helyzetéről. = Könyvtári Figyelő, 30.évf. 1984. 6.sz. 607–617.p.
- 2 SZABÓ István: Informatikai képzés a Kandó Kálmán Villamosipari Műszaki Főiskolán. Interjú Dr. Domonkos Sándor főigazgatóval. = Számítástechnika. 16.évf. 1985. 1.sz. 12.p.
- 3 Februártól a Kandóban informatika üzemmérnököknek. = Esti Hírlap. 1984. 301.sz. dec. 22. 3.p.
- 4 ÁGOSTON Mihály – RÁDY Ferenc – ROBOZ Péter: A szakirodalmi információ a vezetés erőforrása. (Kísérleti jegyzet és segédlet előadók részére). Bp. [Kiad.az] Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár. 1983. 48 p. 9 transzparens
- 5 Tájékoztató 1985–1986. Esztergom. [Kiad. az] Ipari Vezetőképző Intézet Szervezete az Ipari Reklám és Propaganda Vállalat. 1984. 207 p.
- 6 Képzési és továbbképzési program az 1985. évre. Esztergom-Kertváros. [Kiad. az] Ipari Vezetőképző Intézet. 1984. 74 p.
- 7 Jelentkezési felhívás az "Információ – Jövőkép – A magyar műszaki fejlődés" c. tanfolyamra. Bp. [Kiad. az.] Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár és a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Közgazdasági Továbbképző Intézete. [1984. június.] 8 p.